

GLAS

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

Leto (año) XXX,2-3

EL VOCERO DE LA ACCION CULTURAL ESLOVENA

junij (junio) 1983

Spomin

Proslavljamo torej naše žrtve. Smisel tega spomina je ohranjanje tiste vezi s še živo zgodovino, ki jo moramo mi, kot del naroda v svobodi, vedno znova vzpostavljati. Vse to je za nas seme za nadaljnjo rast. Prejeli smo od domobrancev in drugih žrtev bogato dediščino, ki jo moramo ne samo čuvati in gojiti, temveč tudi vsak dan obnavljati in aktivno nadaljevati v današnjih okolišnih. Nemogoče bi bilo namreč misliti, da se je z njihovo smrtjo vse ustavilo. Ne, njihova smrt je začetek še močnejšega prizadevanja ter bolj vnete borbe za svobodo našega naroda. Zato tragedija poboja dvanajsttisočev ni samo predmet spomina in poveljevanja.

Njihova žrtev je milost, je duhovna sila, ki se pretaka po narodovem telesu in se nam ponuja, da jo uporabimo. Torej ta tragedija ni samo vedno bolj oddaljena preteklost, ampak je brez dvoma ena najmočnejših korenin za bodočnost. Tega se moramo vsi Slovenci, ki vemo za te dogodke, močno zavdati.

Zgodovinska nit, ki se je takrat začela, vodi vse do danes in še naprej, čeprav dosikrat tega ne čutimo. Posebno naša emigrantska skupina, ki živi v svobodi, se mora zavdati, da izhaja iz domobranstva, iz boja za slovensko svobodo, iz mučeništva desetstisočev, in to vsi, starejši in mlajši rodovi. Vsi smo njih dediči, torej tudi nadaljevalci tistega, kar so oni začeli.

Iz govora dr. Andreja Finka na junijski spominski proslavi, 5. junija 1983, v Slov. hiši, Buenos Aires.

kulturni delavec

POVABLJEN sem bil, da v imenu Slovenske kulturne akcije, kateri je današnji slavljeneč častni predsednik, in v imenu vseh njenih, po celotnem slovenskem kulturnem prostoru izven ožjih mej domovine bivajočih članov, osemdesetletniku čestitam k njegovemu jubileju.

Kar je v nadnaravnem redu za človekovo življenje božja milost, to je zanj v naravnem redu kultura.

Milost si sicer morejo ljudje pridobiti tudi sami, a predvsem jim jih po Kristusovi odredbi deli duhovnik.

Tako more v naravnem redu posameznik tudi sam kulturno živeti in rasti v večji ali manjši meri. A vendarle posamezniki pridobivajo kulturo in rastejo v njej predvsem po kulturnih delavcih, ki jih je Bog obdaril s posebnimi kulturotvornimi talenti, kakor da bi jih v to kulturno poslanstvo posvetil – svečnike kulture, ki kulturo rojevajo in jo posredujejo celotni narodni skupnosti, da se ohranja v svojski narodni biti, da se v tem krepi in bogati.

Če je kakemu narodu potrebna čim višja kultura, je nujno potrebna malim narodom. Samo s svojo kulturno močjo se morejo ohranjati v narodnem življenju ob drugih, večjih narodih.

Posebno pa velja to za narodno skupnost, ki živi odtrgana od svojega narodnega telesa – za izseljenstvo. Taki narodni skupnosti je krepko, svojsko kulturno življenje in dejstvovanje pravzaprav edino, kar ohranja narodno individualnost, različnost od naroda, v katerem gostuje. Še versko moremo živeti izven narodne skupnosti, narodno ne brez slovenske kulture.

Slovenskemu narodu v celoti so bili prav kulturni delavci tisti, ki so mu ohranjali narodno bit. Med njimi je bil v letih med prvo in drugo svetovno vojno naš današnji slavljeneč že doma eden od pomembnih nosilcev tega narodnega življenjskega soka.

Hvaležni pa morama biti božji Previdnosti, da nam je dr. Tineta Debeljaka povedla z nami skupaj v izseljenstvo, ker je njegovo kulturno delo še posebno velikega pomena.

Če smo veseli, da imamo med nami nosilce slovenskega političnega programa, če smo veseli, da nam drobijo kruh božje besede in zakramentalne milosti naši duhovniki v materinščini, smo pa naravnost navdušeni, ker so med nami tudi slovenski kulturni delavci, v prvi vrsti svečenik slovenske kulture – dr. Tine Debeljak.

Prava slovenska kultura je tista, ki izvira iz globin slovenskega žitja in bitja. Te globine so ljubezen do naroda in krščanstvo. Slovenska kultura je živela iz ljudstva in njegove krščanske vere. Take slovenske kulture v domovini, žal, domala ni več. Glavnina tamkajšnjega kulturnega delovanja je breznarodna in brezverska. Zato je toliko važnejše, da skušamo v izseljenstvu to dragoceno: narodno krščansko kulturo z ljubeznijo gojiti, ko je že v domovini pastorka.

In poseben pomen kulturnega delovanja našega današnjega slavljence je prav v tem, da je njegovo delo pristno slovensko in bogato krščansko, bodisi v njegovem osebnem ustvarjanju bodisi v njegovem usmerjevanju. Spomnimo se samo na njegovo „Mašo za pobite Slovence“, ki je pesniški izraz bičanega krščanskega slovenstva. Pomislimo na njegovo usmerjevalno vlogo pri čudovitem pojavu našega izseljenstva: slovenskih knjižnih izdajah ne le Slovenske kulturne akcije, ampak tudi številnih drugih slovenskih izseljenskih založb; ta izdanja vsa dihajajo krščansko slovenstvo. Izseljenstvo, ki vdihava ta čisti, blagodejni krščanski slovenski zrak, ostaja slovensko in krščansko, kar je s tolikimi veseljem ugotovil naš metropolit, ko je bil med nami. To je v veliki meri zasluga današnjega jubilanta, dr. Tineta Debeljaka, ki je ves čas našega izseljenstva naš kulturni svetilnik, naš kulturni svečnik.

Kako je zato prav, da smo se na vsakoletnem Slovenskem dnevu letos zaustavili ob slavljencevi osebnosti, o kateri moremo brez pretiravanja reči, da je poseben ljenje kulturnega dejstvovanja med nami, in zato ga danes z veseljem slavimo.

Kakor naš narod v živi veri proslavlja duhovnika-biseromašnika, zahvaljujoč se mu za milosti, ki jih je skozi 60 let posređoval, podobno naj vsaj naša izseljenška, če že ne celotna slovenska narodna skupnost v teh dneh proslavlja 80 letnega svečenika slovenske kulture, ki že 60 let posređuje narodu milosti njegove kulturne biti.

Dr. Tine Debeljak – iskrene čestitke in Bog Te živi na mnogaja leta!

Govor predsednika SKA Ladislava Lenčka na Slovenskem dnevu v Buenos Airesu.

nova knjiga SKA

ALOJZIJ GERŽINIČ:

BOJ ZA SLOVENSKO ŠOLSTVO NA PRIMORSKEM

Martin Jevnikar

Pred kratkim je izšla v Argentini v Buenos Airesu pri Slovenski kulturni akciji kot 113. izdanje te založbe pomembna knjiga Alojzija Geržiniča BOJ ZA SLOVENSKO ŠOLSTVO NA PRIMORSKEM za delovanja dr. Srečka Baraga pri ZVU. Gre za zgodovinsko delo, ki ga je Geržinič sestavil po dokumentih, ki jih je Srečko Baraga odnesel s seboj v Argentino, ko je februarja 1948 zapustil službo šolskega svetovalca pri ZVU v Trstu. To so edinstveni dokumenti, zaupni, italijanski in slovenski, dokumenti o borbi za slovenske šole in proti njim, dokumenti, ki jih ni v Trstu, a brez katerih ni mogoče pisati zgodovine slovenskega šolstva tistih let. Baraga jih je vzel s seboj z namenom, da bo napisal zgodovino, toda drugi opravki in bolezen in smrt so mu to preprečili, zato je vse skupaj zapustil prof. Geržiniču.

Prof. Alojzij Geržinič je že pod Nemci organiziral leta 1944 slovenske osnovne šole na Tržaškem in sodeloval tudi pri slovenskih oddajah tržaškega radia. O svojem delu je napisal knjižico *Pouk v materinščini – da ali ne?* Delo za slovensko šolstvo na Tržaškem v zadnjih mesecih nemške okupacije (Buenos Airesu 1972). Ker je od vsega začetka pomagal Baragu pri njegovem delu, je poznal tudi ozadje, ki je bilo ostalim zakritih. Pri delu se je poslužil tudi nekaterih razprav, ki so izšle med tem o slovenskem šolstvu, tako Draga Pahorja Prispevki k zgodovini obnovitve slovenskega šolstva na Primorskem 1943-1945, raznih doktorskih disertacij in predvsem Primorskega dnevnika, ki je v tisti dobi veliko pisal o šolskem vprašanju.

Znano je, da so 9. junija 1945 v Beogradu odtegnili upravni in sodni oblasti italijanske vlade Julijsko krajino in jo razdelili v cono A, ki so jo prevzeli v upravo zavezniki, in cono B, ki je ostala v jugoslovanski upravi. ZVU je ustanovila tudi poseben urad za šolstvo in ta je nameraval organizirati slovenske šole. Toda proti zavezniškim slovenskim šolam so se takoj postavili jugoslovansko usmerjeni Primorci, organizirani v PNOO, in Italijani. Prvi so hoteli, da prizna ZVU šole, ki so jih ustanovili partizani in jih je vodila prosvetna komisija, katere na čelu je bil Drago Pahor. Proveditor Tavella pa je že 9. avg. 1945 izročil poročniku Simoniju, ki je vodil šolski urad, spomenico proti slovenskim šolam. Spomenico, ki je bila tajna, je dobil v roke dr. Baraga in jo Geržinič objavlja v knjigi. Na drugi strani pa so imeli že prej zastopniki PNOO-ja pogajanja s Simonijem, vendar se niso mogli sporazumeti. Značilno je razpoloženje, ki je vladalo med večino tržaških Slovencev v tistih mesecih in ki ga je zapisal odv. dr. Tončič v Primorskem dnevniku 5. avg. 1945: „Ali načelo enakopravnosti, kakor ga je postavila italijansko-slovenska antifašistična zveza, ali nič; rajši bomo še nadalje poučevali svoje otroke skrivaj po luknjah, kakor smo jih dolga desetletja pod tujčevno peto“.

Ker s predstavniki PNOO niso zavezniki mogli rešiti šolskega vprašanja, so se obrnili tudi na drugače misleče. 9. jul. 1945 se je vrnil iz Dachaua kaplan Peter Šorli in takoj začel zbirati okrog sebe somišljenike, da bi vzpostavili slovensko šolstvo. Našli so stik s poročnikom Simonijem. Stik z njim je našel tudi dr. Alfonz Čuk, duhovnik iz Gorice, in ta je priporočil dr. Antona Kacina, katerega je v začetku septembra Simonij imenoval za okrožnega nadzornika slovenskih šol na Goriškem.

Dne 1. avg. 1945 pa je prišel v Trst k Simoniju dr. Srečko Baraga, ravnatelj slovenske begunske gimnazije v Monigo pri Trevisu. O prihodu je sam zapisal: „Jaz sem prišel v Trst s točnim načrtom: preseliti našo gimnazijo v Trst, por. Simonij pa je hotel šele organizirati slovenske šole in za to nalogo je potreboval ljudi. Po skoraj dvehurnem pogajanju je pristal na mojo zahtevo pod pogojem, da mu iz našega profesorskega zbora pošljemo vsaj do 15. avgusta človeka, ki mu bo pomagal organizirati slovenske šole v Trstu. To sem obljubil in se poslovil. V Monigo sem takoj sklical profesorski zbor, ki je pa odločil, da moram iti v Trst jaz, gimnazija pa bo prišla, ko bom poskrbel dijaški dom za naše dijake. To je bila moja naloga, ne pa, da me je v Trst poslala reakcija, kakor so trdili komunisti.“

Baraga je dobil dr. Geržiniča, ki mu je pomagal s šolsko literaturo in ga seznanil z nekomunističnimi profesorji in učitelji. In Baraga pravi: „Po treh tednih sem imel v glavnem vse zakonske osnutke izdelane, učne načrte tudi in zbrano vodilno šolsko osebje.“ Gonja proti Baragi se je stopnjevala, toda Baraga je izpeljal poskusno vpisovanje, ki ga je po Tončičevem posredovanju priporočil tudi Primorski dnevnik, sodelovanje duhovnikov pa sta priporočila tržaški in goriški škof. Geržinič sam je nosil po vaseh prijavnice za vpis in doživel marsikatero nasprotovanje, vse pa je popisal in izročil ZVU. Šole so se končno začele, toda Baraga pravi: „Teror – zlasti še na Goriškem je bil strašen in marsikak učitelj je bil večkrat v smrtni nevarnosti. Tako smo go. Rožo šuc in go. Sonjo dr. Virnikovo morali celo leto spremljevati s policijo, ker jim pristaši partizanov niso pustili poučevati na Opčinah. G. Tine Duh je imel nepremostljive ovire na Repentabru.“

Dalje piše v knjigi o nastavitvah učiteljev in profesorjev, pri čemer so bile spet velike težave, ker ni bilo domačinov. Težko je bilo vprašanje učnih knjig: ker jih zaradi vojne niti v Ljubljani ni bilo dovolj in so bile drugačnega mišljenja, je Baraga prepričal Simonija, da je začela ZVU tiskati slovenske šolske knjige, napisali pa so jih profesorji, večinoma begunci, ker drugi niso sodelovali, saj je Osvobodilni svet za Trst že 21. avg. 1945 odklonil sodelovanje in podporo zavezniški krajevni upravi. Tako je ZVU izdal 65 šolskih knjig, dva zemljepisna atlasa, Zemljevid Slovenije in 8 ponatisov. Vse rokopise je pregledala in po potrebi popravila posebna komisija, ki so jo sestavljali dr. Kacin, Jevnikar in nadzornik Brenčič.

Dalje opisuje Geržinič po dokumentih proteste, stavke v šolah, navaja profesorske zbere v Trstu in Gorici, tri obširna Baragova poročila o slovenskem šolstvu, Baragov življenjepis za ZVU, ko so 6. febr. 1946 obsojili v Ljubljani Barago na smrt kot vojnega zločinca, da bi se ga iznebili. Baraga je tako prepričljivo opisal svoje življenje, da so mu zavezniki verjeli in ga obdržali v službi.

V knjigi je še toliko poročil in podatkov, da jih na tem mestu ni mogoče izčrpati. Bili so težki časi, v Trstu se je tedaj bil boj med vzhodom in zahodom, slovenski voditelji niso znali izrabi prednosti, ki so jo imeli v Trstu in Gorici pred premaganimi Italijani, zato smo izgubili vse, ostali sta le šola in radio, za kar ima zaslug dr. Srečko Baraga, ki je bil kot nalašč za tisto mesto. Knjigo je vredno prebrati, ker prinaša toliko novega in zgodovinsko utemeljenega.

Objavljeni tekst je poročilo, ki ga je prof. Martin Jevnikar pripravil v mesecu juniju za Radio Trst A.

Pismo iz Tokia, (kjer pravkar česnje cvetijo)

Dragi Glas!

Tvoje dragoceno informativno pismo je končno – skupno z Medom XVIII/3 – dospelo do mene 7. marca 1983 (ta dan je pred tolikimi leti odšel v nebesa veliki Tomaž Akvinski). Naj Ti v naslednjem zaupam nekaj misli ob Medu; saj nama velja kritično branje za neke vrste potrebo, da si zagotovimo – vsi skupaj – nepretrgan napredek.

Najprej splošen vtis: ta Med je, z eno besedo, nad vse pomenljiv. Ob črno-belih akvarelih naše umetnice Bane Remec mi je znova žal, da ni barv, s katerimi pravzaprav umetnica podaja novi svet, ki ga odkriva na južni polobli. Ali bi bila ena sama slika v izvirnih barvah cenejša kot te štiri strani črno-belih posnetkov? Seveda je črno-bela reportaža boljša kot pa Med brez nje: opozarja na likovni svet in daje slutiti njegovo svojstvo, v katerem se lahko skriva edinstvena lepota. Papež v špansko pisanem Un Contacto jedrnatu ugotavlja "una Slovenia en el mundo, con sus múltiples expresiones de inquietud creativa." Hvaležen sem tudi za oba eseja, ki ju je bil kljub svoji boleznini temeljito pripravil: „Poročilo“, in „Edvard Kocbek, njegov čas in njegovo delo.“ Poročilo skuša biti kar se da objektivno vpogled v zgodovino nedavne vojne za Falkland-Malvinske otoke. Zdaj po branju imam vtis, da si niti Anglija niti Argentina ne moreta lastiti izključne oblasti nad otočjem: že leta 1770 je bilo otočje „nekako“ (str. 171) razdeljeno med Španijo in Anglijo. Od novembra 1820 naprej je Argentina – kot naslednica španskih posesti, a ne nujno kot naslednica pogodbe v Tordesillas iz leta 1494 – skušala s silo vpostaviti izključno posest, pa se ji ni posrečilo; šele trinajst let pozneje se je to posrečilo Angliji. Seveda ostane staro vprašanje: katera letnica je v mednarodnem pravu merodajna za ugotovitev lastništva? Mimogrede: tu na Japonskem se je radijski poročevalec čudil, kako nepripravljeno je Argentina prešla v vojno, ko je vendar morala vedeti za britansko vojaško moč... Esej o Kocbeku je prvi te vrste – vsaj zame – ki mi pomaga nekoliko razumeti razklano osebnost Kocbekovo, razumeti nekoliko tudi tragiko njegovega življenja. Rad bi ga g. Papeža povabil k še enemu eseju o Kocbeku: v luči globinske psihologije.

Jožeta Vombergarja biografska vinjeta o Balantiču je po svoje dragocen doprinos: Francetova značajna kleznost zažari v mavričnih barvah. Kljub veliki stiski doma se ni pozneje hotel pridružiti komunistom in njihovim obljubam – postavil se je na stran „branilcev starega reda“ (Kocbekov sarkastičen izraz; glej str. 220 v tem Medu).

Miloša Stareta „Nekaj pojasnil k Jurčevem osnutku za Skozi Luči in Sence“ je enako biografsko dragocen doprinos – takšna pojasnila omogočajo pravilnejšo projekcijo na platno zgodovine. Mimogrede: ali zdaj lahko rečemo tudi „razpravljati kaj“ (str. 248, drugi odst.) in ne le „razpravljati o čem“?

Branko Rozman spet mojstrsko prevaja 2. dejanje pretresljive Fabbrijeve drame Preiskava. Človek sploh ne čuti, da gre za prevod.

Vinka Beličiča „Slovo od puste dežele“ vsebuje tri zgodbe, ki kljub vsej svoji živo in lepo zajeti konkretnosti – v neposnemljivem Beličičevem slogu – prisilijo na površje žgoče probleme našega časa, ki jim skušajo najti odgovore. Reči moram tudi, da je Beličičeva konkretnost pogumna in obenem krščansko usmiljena: ne zakriva zla, in kolikor more, polaga na tehtnico olajševalne okoliščine; če se potem tehtnica nagne na stran zla, je temu krivo zlo. Beličičeve zgodbe so polne življenjske modrosti in to jih dela zmeraj bolj sveže, zmeraj zanimive. Le k zadnjemu odstavku na str. 185 bi si dovolil vprašanje: ali bo moral spovednik odgovoriti le na tak, za Jorka ne čisto zadovoljiv način? Če je spovednik na lastni koži okusil komunisti-

čno diktaturo, bo lahko Jorku odgovoril še drugače. Da bi po načrtu in taktiki komunistične partije Slovenije hierarhije sploh ne smelo biti; dejstvo, da je in da partija mora celo z njo računati, ni pripisati le konkordatu, marveč tudi nepretrganemu tihemu junastvu iste hierarhije. In če je spovednik vešč zgodovine, bo lahko Jorku omenil škofa Couchon-a, ki je sveto orleansko devico prodal Angležem za (če se ne motim) 20 tedanjih srebernikov... da so jo lahko obsodili krivoverstva in sežgali na grmadi.

S tremi pesmimi „s Katagiri“ (iz leta 1980) opeva Jože Cukale svojo Indijo in reči moram, da zmeraj bolj posreduje indijsko liričnost in njene dramatične in tragične trenutke. Toda vsaj v teh treh pesmih svoje pesniške snovi še ni povsod popolna, se pravi pesniško, obvladal. V „Noči na Katagiri“ (kaj je pravzaprav pravilno: Kotagiri, trikrat omenjena na strani 221, ali pa Katagiri, omenjena na zunanjih platnicah in na koncu str. 222?) verz „vse drlo je tisto noč vanj“ je prozaično trd. In „Saj si raztrgal bo grlo“ zveni sarkastično človeško; ali hoče pesnik nakazati, da je slavčkova družica ljubosumna? Zadnji verz „O sole mio!“ sicer lepo zazveni na „melodijo“ v predpredzadnji vrsti, a ne razumem, kaj ima sonce opraviti s smaragdno nočjo. Ali pesnik opisuje to, kar se je zgodilo, preden so gore „zapredle... dišave evkaliptov“ v noč? V drugi pesmi „Poj, sinička, poj!“ me tudi moti nejasen prehod: pesnik prosi siničko, da mu spet zapoje, ko se vrne „s pota“; med tem ko se pripravlja nanjo, občuti tudi svoje življenje kot posebne vrste pesem ali psalm in takoj spet povabi siničko, da mu poje. Zakaj ji ni treba čakati njegove vrnitve? V tretji, sicer krasni pesmi, nekoliko moti „Moj je Sin zaspal pribit... na križu“; „zaspal“ takorekoč odvzame bridkost križanja. Slutim, kaj hoče povedati pesnik, ki gleda križ z očmi indijske Marije; morda pa bi kazalo, vnesti „spanje“ z novim verzom med sedanjo tretjo in četrto kitico? Vendar naj še enkrat povem: ta Odlo-mek Velike Sobote se mi zdi eden najlepših besednih melodij o Veliki noči, posebno ker je tako posrečeno prevedena v pomen za nepalestinsko okolje.

Leva Detela Nočni Gozdovi me spominjajo francoskih simbolistov iz začetka 20. stoletja: čudovite podobe, povezane v pesniški zvok, zdaj po tolikih letih še zmeraj zvenijo, a kdor jih bere in posluša, se vprašuje: kaj pomenijo? Simbolisti (vsaj tisti, ki jih imam tukaj v mislih) so se preveč oddaljili od vsakdanjega življenja in so pri tem pozabili povedati, katero pot in čez kateri most je treba iti, da najdemo njihovo pokrajino. Razen tega vidika lahko tudi rečemo, da Detela ustvarja nekaj povsem novega v slovenski pesniški literaturi, pri čemer se moramo zavedati tveganosti podvzeta: gre za doživetja groze odnosno groznih dogodkov, ki skušajo človeka usužnjiti, in v tej grozi je treba nekje odkriti nekaj pesniško lepega, sicer ne moremo govoriti o pesmi. Odkriti tudi v groznih dogodkih nekaj lepega – v tem je ves problem. Ne dvomim, da pesnik ne doživlja teh groznih sestavin posebno modernega življenja – najbrž ni dobe brez njih –; občudujem napor, s katerim skuša ta doživetja prevesti v prikladne slovenske besede, da bodo kljub grozi posredovale lepoto pesmi. Naj pri tem ne pozabi laboratorija življenja, kjer stoje na policah zaprašeni francoski simbolisti.

Našega filozofa Vinka Brumna razprava „Dojemanje stvarnega“ je pisana tako temeljito in s takšnim novim pogumom za stare probleme, da se ji tukaj z nekaj besedami ne morem prav oddolžiti. Eno pa hočem pribiti: hvaležen sem zanjo in kakor hitro najdem čas, se bom podal v vse njene kraje in koticke na filozofski izlet. Oprosti, da sem toliko napisal v občasno pismo. Najbrž je temu kriv opojni vonj cvetočih črešenj. Toda že se spušča zelenkasta megla in skozi nje Te prisrčno pozdravja Tvoj daljnovzhodni

Vladimir Kos.

ustvarjalci ska

Lev Detela v bavarski televiziji

Nedavno je BAVARSKA TELEVIZIJA v tretjem zahodnonemškem televizijskem programu pripravila zanimivo kulturno politično reportažo. 20. marca 1983 je namreč Otmar ENGEL pod naslovom „Redkokdaj med uspešnicami – O koristnosti politične literature“ poročal o kritičnih in političnih knjigah sedanjega časa. Te ponavadi izhajajo pod posebno težkimi pogoji, ker jim, kot je omenil avtor oddaje, manjka takoimenovani „zabavni vezni člen“. Zato ta zelo važna literatura v smislu uspešnega knjigo-trštva ne najde vedno dovolj kupcev.

V oddajo je njen sestavljalec vpletel razgovore z različnimi avtorji in časnikarji. Nastopil je tudi znani avstrijski igralec Fritz Muliar, ki je tudi sam pisatelj in član Pen-kluba. V svojih izvajanjih je Fritz Muliar med drugim opozoril na politično pomembnost literature v Avstriji živečega slovenskega rojaka Leva DETELA.

Frank Bükvič – Vojna in revolucija

V tisku je novo delo Franka Bükviča. Roman Vojna in revolucija, ki bo izšel pred koncem leta popisuje dogodke iz časa druge svetovne vojne. Okrog 600 strani, ki jih obsega roman, bodo bralcem predstavile zapletenost dogodkov iz polpretekle zgodovine in dovršene like protagonistov. Priznanemu slovenskemu literatu – čestitamo!

Romeo in Julija

Slovensko gledališče Buenos Aires je pod vodstvom izkušenega režiserja Maksa Borštnika uprizorilo Shakespearovo tragedijo Romeo in Julija v Župančičevem prevodu. Krstna predstava je bila v Slovenski hiši 21. maja 1983. Med nastopajočimi je bilo več mladih z resnično igralsko nadarjenostjo (Dominik Oblak v vlogi Romea, Blaž Miklič v vlogi Petra, Mari Makovec v vlogi Julije). Nastopalo je tudi več članov gledališkega odseka SKA (Lojze Rezelj, Maks Borštnik, Frido Beznik, Maks Nose). Režiserju in igralcem izrekamo vso priznanje ter jim želimo nadaljnje razvejanje in uspešno gledališko dejavnost.

Tine Debeljak — Osemdesetletnik

25. aprila 1983 so odborniki SKA pripravili prijateljsko srečanje na Slovenski pristavi ter praznovali jubilej njegovega častnega predsednika dr. Tineta Debeljaka. Na večeru je spregovoril predsednik Ladislav Lenček, ki mu je izrazil priznanje in hvaležnost SKA za vse, kar je v domovini in izven nje napravil kot kulturnik.

Obe objavljeni fotografiji sta posnetki s tega večera.

Jubilant dr. T. Debeljak s soprogo.

Posnetek s prijateljskega srečanja odbornikov SKA.

Od leve na desno: podpredsednik arh. Marjan Eiletz, nadz. odbornik Ivan Bukovec, vodja likovnega odseka arh. Jure Vombergar, vodja literarnega odseka France Papež, predsednik SKA Ladislav Lenček, nadz. odbornik dr. Vinko Brumen, častni predsednik dr. Tine Debeljak, nadz. odbornik dr. Jože Krivec, tajnik lic. Andrej Rot, vodja gledališkega odseka Frido Beznik, blagajnik Lojze Rezelj.

VLADIMIR KOS

Zakaj bi ne bili ponosni?

(V toletni spomin naših narodnih mučencev.)

Potem, ko so češnjini cveti padli v vodó,
še zmeraj roznato beli,
nebo se odelo je v siv, zakrpan kimóno
za naše srcé.

Nebo, ki se znova spominja naših dreves
z imeni naših junakov,
odtrganih, vrženih v jarke, zbrisanih s peskom.

Pomlad je naš znak.

Iz jarkov prstí se azáljija pne čez rob
vijoličasto odločno:

vedoč, da tam daleč v gozdovih trava vsak grob
za polnoč. [okrasí

Azáljija: japonska pomladna cvetlica in grm, tudi do 2 m visok. S svojo vijoličasto barvo v raznih odtenkih razveseljuje naravo še dolgo potem, ko ni več cvetočih češenj. Japonci jo imenujejo cúcuđi (po naše pisano); v njej vidijo pravo moč pomladi.

5. kulturni večer SKA

XXX. sezona

23. julija 1983

dr. Tine Debeljak

KAROL WOJTYLLA -
PAPEŽ JANEZ PAVEL II:
PESNIK IN DRAMATIK

Njegove pesmi in odlomke iz dram v
prevodu iz poljščine dr. Tineta Debeljaka
Recitirajo člani: gledališkega odseka SKA

Pisma

Pomen „kulturnega pisma“, ki naj veže, obvešča, razmišlja in kritično presoja čim bolj na široko zajeto slovensko ustvarjanje, je izrednega pomena. Danes se življenje odvija v izredno hitrem tempu; zato potrebujemo tudi v našem kulturnem življenju tak instrument, ki bo čim prožnejše, objektivno in razsežno poročal. Potrjujem Vašo misel, da bi publikacije SKA bile manj argentinske in več mednarodno slovenske. Slutim, da se mlajša generacija v Argentini rojenih Slovencev odloča za svoj pogled na realnost slovenstva, tako onega raztresenega po svetu, kot onega v matični domovini, in to predstavlja pozitivni nastop. Poiskus bi moral iti v smeri odkrivanja in povezovanja te nastopajoče mlade slovenske generacije. V SKA, ki po tridesetih letih biološko prerašča svoje ustanovitelje bi moralo biti vedno več prostora za dialog, za odkrito soočenje, za nestransko odkrivanje resnice. V času ko mlade generacije težko najdejo trdna tla pod nogami, bi morali naši „starešine“ odpreti radodarno svoje zakladnice in se predati razgovoru z mladimi, brez strahu in predsodkov (gl. Brumen). Potrebujemo novo sproščenost in odprtost Duhu, da nas čas ne pokoplje pod našimi tako drago plačanimi in še vedno veljavnimi dobrinami...

Moj poklic – zdravnik – moje trenutno delovanje – duhovnik – me že preko 20 let zadržujejo v skoraj totalnem anglo-saškem „objemu“ na tej in na drugi strani Atlantika... Korenine so vendar tiste, ki jih je Stvarnik poklical k življenju in preko njih je življenje eno vedno rastoče odkrivanje resnice v človeku.

Dr. Dimitrij Bregant, London, 22. junija 1983.

LO EXTRAÑO de la situación de un inmigrante es es muy difícil de resolver. Especialmente en el caso concreto de un inmigrante político, por su característica peculiar de ser emigrante e inmigrante simultáneamente. Ambos adjetivos se hallan reunidos en su persona y no precisamente conciliados; más bien tensionados. Por un lado se orienta hacia el pasado y su tierra, ahora ya sumergidos en la memoria y actualizados por noticias generalmente mediatas. Por otro lado, instalado en un presente que, a pesar de su insistencia, siempre le es ajeno en lo profundo. Finalmente, frente a un futuro que no se presenta reconciliador, al menos en su aspecto inmediato. De allí que no en vano decimos que su situación es extraña y de hecho el emi/inmigrante extraña tanto el pasado como el futuro sobre un presente nunca definitivamente propio. Con todo y aunque parezca paradójica nuestra afirmación, su situación no es más extraña que la del hombre en general cuando se enfrenta cara a cara con su existencia: las tres dimensiones de la temporalidad, la incertidumbre, el deseo utópico que siempre alienta a seguir viviendo... Quizás en el caso del inmigrante, en una historia necesaria y/o azarosa, el hecho humano aflora con más notoriedad, sobreactuando. Al inmigrante el desarraigo se le impone; muchas veces más allá de los límites de lo soportable. Está enfrentado, lo quiera o no, a medir su capacidad creadora y configuradora. Réstale asumirse. Quererse en su destinación tan suya, tan propia...

Pavel Fajdiga

kulturni večeri v Buenos Airesu

Letošnja sezona kulturnih večerov SKA se je začela v soboto 9. marca. Začel jo je predsednik Ladislav Lenček z nekaj besedami o odprtju nove sezone. Podal je tudi letošnji program, ki bo obsegal poleg teh večerov, o katerih bomo dalje poročali, še sledeče: predavanje o novem cerkvenem zakoniku, predavanja iz filozofije, slikarska razstava, kiparska razstava, predavanji ob Pregljevi stoletnici rojstva in o papežu Wojtilu kot literatu, gledališka predstava, tako da obeta biti nastopna sezona zanimiva, pestra in kvalitetna. Nato je pozdravil predavatelja prvega večera prof. Alojzija Geržiniča.

Predstava prof. Geržiniča knjige o Srečku Baragi

Avtor se je najprej zahvalil predsedniku SKA g. Lenčku. Po njegovi prijateljski pomoči je delo že lahko izšlo v knjižni obliki.

V prvem delu svojih izvajanj je govoril o nastanku knjige in o virih. Mednje ni bilo mogoče vključiti tržaške spomine takratnega višjega častnika za civilne zadeve polk. Alfreda C. Bowmana; izšli so konec lanskega leta pri Hoover Institution Press.

Drugi del je bil pogled na tiste čase, na usodno poseganje KP v prizadevanje za slovenski pouk po padcu fašizma; na 44-dnevno strahovlado jugoslovanskih zasedbenih sil po koncu vojske; sovražnost KP in OF do Zavezniške vojaške uprave. V slepi strasti so bili levičarji gotovi, da jim bo vse padlo v roke. Pa jih je presenetil činitelj, ki jih je porazil na šolskem področju ter pripravil nastanek demokratičnih strank in ustanov. To so bili protikomunistični buncenci, med njimi mož, ki je bil kot rojen za voditelja odpora proti rdečemu nasilstvu in laškemu nasprotovanju – dr. Baraga.

Nato se je avtor dotaknil objektivnosti v zgodovinoisju. Njegova knjiga prikazuje in povezuje dejstva in jih tudi ocenjuje. To zadnje pomeni, da ne postavlja na isto ravnino nazorov in dejanj, katera pripadajo različnim svetovom in

so izraz vrednostno včasih vprav nasprotnih virov in nomenov. Zgodovinoisje ni le faktografija, ni odklanjanje vrednostnih sodb ne obljubljanje, da bo te sodbe izrekla zgodovina. Na tako lagodno, „objektivno“ stališče se radi postavljajo katoliški, demokratični ljudje na Primorskem, kadar gre za dogajanja v letih 1941-45, kadar je govor o domobrancih, o škofu Rožmanu, o OF. Ocena fašizma je zanje nedvomna; do starejšega, hujšega komunizma, ki danes usužnjuje „matico“ in kuži in ograža zamejstvo, pa so previdni, uvidevni, pripravljeni na dialog in popušcanje. V zvezi s tem je omenil v knjigi na str. 113 navedeni Javornikov članek Balada o mestu za dva groša (to je, o Trstu) v Siju 31. III. 72. Obtožujoče razkritje tega članka ni vzbudilo niti enega odmeva.

Zadnji del je imel naslov Kam greš, zamejstvo? To vprašujejo že štiri ugotovitve zadnjega poglavja v knjigi. Pritisk KP na Primorsko v tistih letih je imel strahotne posledice, in te nikakor niso še premagane.

Protikomunistični emigranti – tako je sklenil izvajanje – smo z vso dušo ob strani poštenih zamejskih rojakov v njihovem boju za pravice in za duhovni razcvet Primorske. Bojujejo se, kot se po svoje mi, za vstajenje vsega slovenskega naroda.

Dr. Vinko Brumen je nato, kot ravnatelj učiteljišča in nadzornik srednjih šol na Primorskem za časa ZVU dopolnil podobo dr. Barage kot človeka in šolnika ter orisal obliko boja, ki ga je Baraga bil za slovensko šolstvo.

Po referatih obeh in po dodatkih raznih poznavalcev Baragovega dela (Lenček, mons. Orehar, T. Debeljak itd.) so si udeleženci ogledali nato razstavljen gradivo, ki ga je Baraga rešil iz tega, včasih nelepega boja od slovenskih strani, ki je dosegel višek ob njegovi nerazumljivi smrtni obsodbi v Ljubljani.

Prof. Geržinič je ob predstavitvi tudi avtografiral navzočim kupljene izvode ravnokar izišle njegove knjige.

Predstavitve filma o Baragi

Drugi večer SKA 23. aprila je bil posvečen predstavitvi slovenskega filma SLEDOVI. Barvni enourni film o pionirju katoliške Cerkve v ZDA škofu Frideriku Baragu je delo rednega člana SKA lazarista TONETA ZRNCA. Slike je posnel Zrnec sam. Glasbeno je film opremil prof. Jože Osana s slovenskimi melodijami in z izvorno očipvejsko glasbo; zvok je posnel Frank Rus; angleško besedilo, ki ga govori Marjan Resnik, je posredovala Marija Babič; slovensko pa je napisal in ga govori avtor Tone Zrnec.

Film prikazuje sledove Baragovega delovanja v misijonskih krajih. Pa tudi njegovega življenja v slovenski domovini.

Uvodno besedo k premieri filma Sledovi v Argentini je podal dr. Tine Debeljak, ki je nakazal, kako je Baraga prehajal v razne kulturne panoge poznejših raziskavanj, tako v teoloških raziskavanjih, kulturnoznanstvenih, narodopisnih in literarnih, zgodovinskih itd., da je nato prešel v leposlovno književnost (posebej je primerjal Mauserja in Rebulu), v likovno umetnost (Gorše, Ahčin, Remčeva), v glasbo (Geržinič) in končno – v film.

Ob spoznatnosti do dokazanosti božjega bivanja

7. maja je na tretjem kulturnem večeru nastopil dr. Vinko Brumen. Naslov njegovega predavanja: Od spoznatnosti do dokazanosti božjega bivanja. Sledi izvleček njegovega izvajanja.

Da Bog je, sprejemamo kot vsako resnico v verovanju. Kot spoznano resnico pa jo skušamo odkriti v znanosti, umevani tako da obseže tudi filozofijo in teologijo. Tu nas zanima, kaj more v tem pogledu doseči filozofija.

V spoznavalnem prizadevanju ali spoznavanju iščemo resnico o stvarih; dosežke imenujemo spoznatke; če v njih resnico zadenemo, so spoznanja, če ne, so zmote. Da katekroli stvar moremo spoznati, mora biti spoznatna, to je, spoznanju dosegljiva. Da je taka, pa mora biti, ker nebitno ni spoznatno, se nam mora nekako razodevati, in naš um mora biti sposoben, da jo iz tega izluči. Vendar je spoznatnost le možnost, da stvar spoznamo. Kot taka sama ni spoznatna, saj moremo spoznati le, kar je v deju, ostvarjeno. Zato o sposobnosti ničesar ne vemo, dokler stvari nismo že spoznali. Iz deja lahko sklepamo na možnost, ne pa obratno.

Človeška spoznanja so nepopolna, tudi gotovost ni vedno dovolj trdna. Zato jih skušamo še potrditi v preverjanju, utemeljevanju in dokazovanju. Znanstveno gotovost skušamo doseči z dokazovanjem. Za to pa je zopet prvi pogoj, da so dokazljiva. Dokazljivost je možnost, da neko spoznanje dokažemo kot resnično. Kot zgolj možnost pa sama tudi ni spoznatna, še manj dokazljiva. Tudi dokazljivost odkrijemo šele, ko smo spoznanje že dosegli. Dokazati pa se pravi neko spoznanje pripeljati do prave in popolne razvidnosti. Tej pa se zdrav um kot tak ne more upreti, pravi dokaz izsili umsko pritrditev.

Dokazujemo navadno v obliki sklepanj, a sklepanje samo še ni nujno dokazovanje, je le iskanje še nespoznane resnice iz drugih domnevno spoznanih. Z njim tudi lahko resnico dosežemo ali pa jo zgrešimo. Prvo pa je zopet treba dokazati, če to zmoremo in znamo.

Tudi v prizadevanju, da znanstveno, filozofsko ugotovimo, da Bog je, skušamo to dejstvo najprej spoznati in nato spoznanje tudi potrditi. Da ga moremo spoznati, je potrebno, da je stvarno, da se nam nekako javlja in da iz tega naš um more resnico razbrati. Da Bog je, naš um spoznava iz vsega stvarnega; vse ga izpričuje. To spoznanje je življenjsko gotovo. Skušamo ga tudi znanstveno potrditi, celo v strogem pomenu besede dokazati. Poznamo nešteto poskusov, da se to doseže. Mnogim se zdijo ti poskusi povsem dokazni, drugim dokaznost ni povsem razvidna. Zato je tudi naloga filozofije, da se k temu vprašanju vrača, o tem ponovno razgleda in skuša najti neizpodbitno pritrditev, če nam je dosegljiva. Vedno pa mora iskati samo resnico in oznanjati, kar je spoznala za resnično.

Razpravljanju je sledila plodna debata, v katero so posegli med drugimi tudi Avgust Horvat, mons. A. Orehar, Tine Debeljak ml. Večer je vodil arh. Marjan Eiletz.

slovenski tisk

Knjižni sejem v Frankfurtu

Od 6 do 11 oktobra 1982 so v hrvaškem štandu Frankfurtske knjižne razstave tudi Slovenci prikazali svojo politično-publicistično in literarno dejavnost.

Slovensko razstavo sta pripravila publicist Branimir Pistivšek, urednik mesečnika Slovenski glas v Münchnu ter pisatelj Mirko Javornik iz Washingtona. Na razstavi je bilo 57 knjig, ki so jih, poleg samozaložnikov, prispevale založbe: zgodovinska komisija Zveze društev slovenskih protikomunističnih borcev v ZDA in Kanadi, dr. Filip Žakelj, SKA, Baragovo misijonišče in Sij slovenske svobode v Argentini, Tabor v Trstu, Mohorjeva družba v Gorici ter omenjeni Slovenski glas.

Periodičen tisk so predstavljali skoraj vsi popolni letniki mesečnikov Tabor, Vestnik, Slovenski glas, Slovenska država in Sij slovenske svobode ter izbrane številke revije Meddobje.

Povzemamo iz poročila v Katoliškem glasu (2. decembra 1982): „Kakor vsa leta je tudi tokrat hrvaški del sejma bil cilj največjega zanimanja in obiska... Iz republike Slovenije razen uradnih zastopnikov vseh vrst in nalog ni bilo dosti obiskovalcev, vsaj takih ne, ki bi si bili upali dati se prepoznati. Med temi je človeka osupljalo nepričakovano zanimanje za drugo plat zvona o slovenski preteklosti, pri nekaterih mladih iz porevolucijskega rodu in vzgoje. Njihovo hlastno pregledovanje razstavljenih virov, ki naj bi jim pomagalo izoblikovati si lastno objektivno sodbo o tem obdobju naše zgodovine, in njihov pogum sta bila tragično presenetljiva.“

Prvi nastop slovenske politične emigracije na mednarodnem knjižnem sejmu je bil uspešen, vendar nam ni mogoče razumeti, zakaj je bila dokumentacija periodičnega tiska omejena na omenjene publikacije in izključevala mnoge druge. Te pomanjkljivosti nikakor ni mogoče pripisovati naglici, s katero sta organizatorja pripravila razstavo.

Ob 80-letnici Franceta Vodnika

Februarja tega leta je v Ljubljani praznoval 80-letnico življenja pesnik in esejist France Vodnik. Rojen je bil v Žapužah pri Ljubljani (na poti v št. Vid v sosedstvu znane gostilne Pri slepem Janezu). Starejši brat mu je bil pesnik Anton Vodnik. France je začel pisati v srednješolsko-vseučiliškem listu Zori, pod psevdonimom Lotiš, prešel v Križ na gori in potem v Dom in svet. Temu zadnjemu je bil tudi mimogrede sourednik ob enem s Koblarjem in Stelletom. Istočasno pa je bil dolgoleten gledališki referent pri dnevniku Slovenec, ko je poročevalstvo prevzel po kritiku Francetu Koblarju in je bil kulturni urednik lista dr. Tine Debeljak.

Kot pesnik je izdal eno pesniško zbirko z značilnim naslovom **Borivec z Bogom**, ki je morda najznačilnejša slovenska religioznoekspresionistična pesniška zbirka, ki pa ni dosegla pesniške pomembnosti njegovega brata Antona. Vse močnejši pa je bil Vodnik kot literarni zgodovinar in literarni kritik. Kot zgodovinar je po pravični pomembnosti ovrednotil premalo vpoštevan Mencingerjev utopiistični roman **Abadon**, ki ga je večkrat po ideji, umetniški in literarni zgodovinski strani temeljito obdeloval. S področja poezije je bila tudi pomembna njegova antologija **Slovenske religiozne poezije**, v kateri je prvi zbral in s stališča sodobnosti ovrednotil razvoj slovenske religiozne pesmi ter poudaril sodobnost in polnovrednost te vrste poezije v času Moderne in povojnega ekspresionizma.

Bil je vedno in je tudi sedaj odločen pristaš Kocbekov, s katerim je sodeloval že pri Dejanju in v povojnih letih pri Mohorjevih Znamenjih, katerim je tudi odgovorni urednik. V sedanji povojni dobi so izdale različne založbe več njegovih knjig, povečini kritičnih ocen in esejev ter gledaliških poročil, pod naslovi **Ideja in kvaliteta**, **Prevrednotenje** ter še posebej eseje iz problematike slov. gledališkega uveljavljanja **Kritična dramaturgija**. Ljudskega značaja je ne-

ke vrste uvod v pomen knjige in knjižnic za slovensko ljudstvo (Od obzorja do obzorja), ki ga je izdala Mohorjeva družba v Celju. Za letošnji življenjski jubilej napoveduje Mohorjeva družba izdajo zbirke esejev o slovenstvu (Dialektika in metafizika slovenstva) in Slovenska Matica zbirko Misli in presoje. Vodnik France spada med najpomembnejše katoliške mislece o problemih umetnosti in svetovnega nazora, saj vemo, kako je nastopil svoj čas proti Vidmarju, ki je trdil, da katoliški umetnik ne more biti umetnik, kako tudi je vedno pobijal trditev, da je samo katoličan lahko slovenski umetnik. V tem zadnjem mu je lani dal prav ljubljanski metropolit v predavanju, ki je zdaj izšlo v zadnjem Meddobju.

Največ zaslug pa si je pridobil Vodnik na področju slo-

vensko-poljskih kulturnih stikov. Že pred vojno je začel prevajati iz poljske književnosti, ter je dozdej razen manjših del (Bandrowskega itd.) prevel dva velika poljska leposlovna viška: Žeromskega veliki roman Ogenj in pepel ter Dabrowske Dnevi in noči. Krono tega dela pa krona njegov veliki – čez tisoč strani obsegajoči poljsko-slovenski slovar. Že samo s tem delom je zaslužil visoka odlikovanja, ki jih je dobil od Poljakov.

Ob visokem življenjskem jubileju mu čestitajo tudi izseljenjski kulturni delavci, kakor tudi njegovi prijatelji – nekdanji dominsvetovci – k njegovim velikim uspehom s starim, a še vedno veljavnim klicem: Še mnogo zdravih in delovnih let naj Ti da Bog!

t d

NATEČAJ ESEJEV ALI RAZPRAV IZ PROBLEMATIKE SLOVENSKEGA IDEOLOŠKEGA ZDOMSTVA

Neimenovani, za čim višjo raven revije Meddobje in za zdravo reševanje slovenske problematike v našem zdomstvu in zamejstvu zavzeti naš sodelavec, je namenil vsoto 1.000 dolarjev v razpis tega natečaja.

Pravilnik za ta natečaj pa je sledeči:

NAGRADNI NATEČAJ

za izvorni esej ali razpravo iz problematike slovenskega ideološkega zdomstva z najmanjšim obsegom 10 (deset) tiskanih strani revije Meddobja. Nagrada 1.000 USA dolarjev bo komisija razdelila po svojem uvidevanju z ednim pogojem, da nagrade ne presega 500 dolarjev in niso manjše od 100 dolarjev.

– vrsta razpravne proze ni predpisana (znanstvena razprava, esej ali dr.), a mora biti omejena na področje slovenskega ideološkega zdomstva ter pravtako ustrežati smislu 3. člena pravil ustanove.

– sodelovati more pisec, ki stalno živi ali v zamejstvu ali v zdomstvu.

– rokopise je treba poslati v 2 (dveh) tipkanih izvodih na naslov: Slovenska kulturna akcija - natečaj razprave ali eseja - Ramón L. Falcón 4158, 1407 Capital Federal, Argentina, do 31. decembra 1983 (datum poštnega žiga). Rokopisi morajo biti opremljeni samo s šifro. Avtorjevo pravo ime in njegov naslov naj bosta v posebnem spremnem pismu, opremljenim z isto šifro. V primeru, da bi isti pisec sodeloval z več deli, mora poslati vsak rokopis v posebnem

zavoju in z drugo šifro. Spremna pisma s pravim avtorjevim imenom bo ocenjevalna komisija odprla šele po delitvi nagrad.

– v ocenjevalni komisiji so: dr. Vinko Brumen, dr. Tine Debeljak, Ladislav Lenček, France Papež, Andrej Rot. Glasovanje komisije je tajno. Če kakšen član komisije sodeluje tudi pri natečaju, izgubi pravico do glasovanja.

– ocenjevalna komisija more kakšno nagrado razglasiti za nedosežno, če meni, da nobeno predloženo delo ne ustreza potrebnemu merilu kakovosti. V tem primeru ostane odmerjeni denar na razpologo za prihodnje natečaje.

– za podelitev nagrad se bo ocenjevalna komisija sestala v januarju 1984.

– nagrajeni rokopisi bodo namenjeni objavi v reviji Meddobje; nenagrajeni pa bodo vrnjeni avtorjem, kolikor bi se pisec in uredništvo Meddobja drugače ne pogodila.

Buenos Aires, 2. maja 1983.

Opozarjamo tudi na LITERARNI NATEČAJ v spomin na V.V.V. Pipp, ki ga je SKA razpisala v prvi številki 30. letnika Glasa.

Vsem slovenskim piscem v zdomstvu in izseljenstvu pa toplo priporočamo in jih vabimo, da se odzovejo na razpisa s poživljenim ustvarjanjem v smislu pravilnika obeh natečajev in zadevnima komisija pravočasno odpošljejo sadove svojega duha. Slovenska kulturna akcija bo vesela, če bo mogla ob vstopu v leto 1984 med slovenske literate in mislece razdeliti vsoto 2.000 USA dolarjev za nagrajena dela.

ODBOR SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

Slovenstvo v izseljenstvu in zamejstvu zavisi od slovenske misli in besede;

izseljenjske in zamejske mislece in literate je SKA povabila, da razglabljate o izseljenjski problematiki in da nam nadrobite svežega kruha naše besede;

SKA je zato v upanju polnem pričakovanju Vašega sodelovanja pri obeh razpisanih nagradnih natečajih.

Obogatite nas, razveselite nas!

6. kulturni večer SKA

XXX. sezona

OB STOLETNICI KIPARJA IVANA MEŠTROVIČA

O liku svojega očeta bo govorila pisateljica

MARICA MEŠTROVIČ;

predavanje bo obogatila z mnogimi diapozitivami.

Sobota 30. julija 1983 ob 20. uri v gornji dvorani Slovenske hiše.

GLAS KOROTANA,

Leto 1982, številka 8., 57 strani.

Izdajatelj Visokošolski dom „Korotan“ (p. Ivan Tomazič),

Osrednja razprava izpod peresa dr. Jožka šavlija „Lipa drevo življenja“ (str. 5-51) v skladu s tematiko, ki naj bi prispevala k raziskovanju slovenske zgodovine, izhaja iz stališča, da je lipa kot narodno drevo, razširjena po vsem ozemlju, kjer so nekoč živeli Vendi in to naj bi bil eden izmed dokazov, da smo Slovenci potomci Vendov in da je slovenščina, zaradi svojih gramatikalni oblik tudi dokaz za slovensko avtohtonost na ozemlju, kjer živimo sedaj.

Vsa novejša iskanja in domneve (zaenkrat še hipoteza, ker še niso podprte z zadostno dokumentacijo) teže k reviziji starejše zgodovine etnogeneze slovenskega naroda. Odlikujejo se po veliki privlačnosti zaradi žalostnih izkušenj, ki so nas doletele po letu 1918 in 1945 in ki so obenem še obsodba preteklosti in ki prikazujejo bodočo samostojnost, do katere imamo Slovenci vso pravico, če bodo uspele dokaze neslovanski izvor tako naroda kot jezika. Druga še bolj vidna težnja je poudarjanje vključitve v srednjeevropsko skupnost, v katero smo vključeni že od začetka in katere nihče ni niti osporaval, vključitev, ki predpostavlja ločitev in odcepitev od Balkana, v katerega smo bili potisnjeni zaradi naivnosti naših politikov in bizantinske premetenosti velesrbskega imperializma, torej neke vrste politično in kulturno debalkanizacijo. Pri tem pa seveda pozabljajo, da je to pozno prebujanje narodne zavesti in pripadnosti bila takraten splošen evropski pojav, stopnja čez katero so morali vsi srednjeevropski narodi. Takratna naša naslonitev je pomenila odklon germanske Avstrije, v kateri smo bili slovanski narodi večina. Seveda so se zgodile pri tem velike napake in vsaj pri nas so jih „klerikalni“ voditelji priznali in delali, da se popravijo; dr. Janez Ev. Krek ne, ker je prej umrl in napak ni videl, ne doživel, medtem ko so jih škof Anton B. Jeglič, dr. Korošec in dr. Lambert Erlich videli, občutili na lastni koži in delali po letu 1929 v drugi smeri. Da bi pa ideološka emigracija vztrajala pri jugoslovanskem stališču, more reči samo kdor ne pozna njenega tiska in mišljenja. V tem so stari klerikalci, na katere se vsa krivda meče, že zdavnaj prekosili komuniste.

Vrednost obeh hipotez, tako Jezove kot šavlijeve obstoji v prebuditvi narodne zavednosti, v iskanju resnice in nakažovanju novih poti, pri tem pa oba, tako Jeza kot Šavli, eden v Trstu na Primorskem, drugi na Dunaju v Avstriji opažata, da so Primorci že ozdravljeni jugoslovanstva, da Korošci še niso pozabili, da so najprej Slovenci, potem Korošci, česar se iskreno veselimo. Seveda bo moral zgodovinar, ki bo poskušal dokazati Vende in Ilire kot naše prednike, prehoditi trnjevo pot, ker pri tem ne gre samo za avtohtonost slovenskega naroda in jezika, ampak tudi, da je slovenščina mati drugih slovanskih jezikov, kar bo morebiti še težje.

P. Ivan Tomazič je napisal uvodni prispevek Slomšku v spomin ter sklepne Misli o stari zgodovini Slovencev (str. 57-61), kjer obenem ponovno nakaže tematiko, s katero naj bi se bavil zgodovinar. Korotanu želimo, da bi na obrambi slovenstva dosegel mnogo uspehov pri raziskovanju in odkrivanju resnice na področju zgodovine.

T. B.

Meddobje XIX, 1-2

je že v tisku. Nameravamo v tekočem letu izdati vse štiri številke Meddobja. Prepričani smo, da bomo odslej to zmogli. Vsekakor pa potrebujemo redne prispevke od vseh naročnikov.

SEZNAM PUBLIKACIJ SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

V tej in v prihodnjih številkah Glasa bomo objavljali seznam publikacij naše ustanove.

1. **MEDDOBJE I. letnik, št. 1-2.** Uredila Zorko Simčič in Ruda Jurčec. Opremila Bara Remec. Prvi letnik obsega 252 strani. Revija prinaša prozo, poezijo, kritiko in kulturno kroniko, pa tudi reprodukcije slovenskih umetnin. (Razprodano)
2. **KOCIPER, Stanko, MERTIK, 1954, 163 str.** Zbirka sedmih novel pisatelja Kocipra z uvodom dr. Tineta Debeljaka. Kociper opisuje svet Slovenskih goric. S sočno besedo slika svojo ožjo domovino, tamošnje ljudi in življenje. Novele in povesti, vse iz iste okolice, pa po snovi tako različne, da se luči in sence tega čudovitega sveta vedno prižigajo in ugašajo v novih spremembah. (Razprodano)
3. **MEDDOBJE I. letnik, št. 3, 1954**
4. **VREDNOTE II, 1954, 193 strani.** Uredil R. Jurčec. Vrednote je prevzela SKA v zalaganje od prejšnjega izdajatelja DOSKI-ja (Delovno občestvo za Slovenski katoliški inštitut) in jih preusmerila v svoj znanstveni letni zbornik. Razprave so največ idejno filozofskega in kulturnega značaja. **VREDNOTE I (DOSKI)** je izšlo 1953 na 328 str. (Razprodano)
5. **MEDDOBJE I, letnik, št. 4. 1954.** (Razprodano)
6. **PREGELJ, Ivan, MOJ SVET IN MOJ ČAS, 1954, 344 strani** in 54 celostranskih slik. Pregelj je najpomembnejši slovenski pisatelj med obema vojnama. Po svoji umetniški tehnosti spada kot četrti v vrsto Prešeren-Levstik-Cankar. Knjiga vsebuje pisateljev svet in čas iz njegovih lastnih spisov in obširno razlago T. Debeljaka. Opremila B. Remec. (Cena knjige: broširana izdaja: U\$S 10; vezana: U\$S 13; v usnje vezana: U\$S 15)
7. **MEDDOBJE II. letnik, 1-2-3, 1955.** Uredila Z. Simčič in Ruda Jurčec. Celotni letnik obsega 354 strani. Opremil Božidar Kramolc. (Razprodano.)
8. **KOS, Vladimir-GORŠE, France, KRIŽEV POR PROSEČIH, 1955, 32 strani.** Pesnik Kos je ob postajah križevega pota izlil v prošnje vse tegobe sodobnega človeštva, kipar Gorše pa je v risbe združil vso globoko vsebino Križevega pota za slov. cerkev v Torontu. Delo je opremil Milan Volovšek. (U\$S 5.)
9. **REMEC, Bara-DEBELJAK, Tine, KYRIE ELEISON, 1955, 40 listov.** Slikarica B. Remec in pesnik T. Debeljak sta pripravila knjigo v počastitev vseh slovenskih kulturnih delavcev, ki so postali žrtev rdeče revolucije. 300 numeriranih izvodov. (Razprodano.)
10. **VELIKONJA, Narte, LJUDJE, 1955, 341 str.** Znano je, kako podlo so umorili komunisti tega velikega pisatelja, ki je bil prav tako velik človekoljub in javni delavec. Te psihološke novele naravnost vodijo iz literarnega ekspresionizma v naše sedanje pripovedništvo. (b. U\$S 12 - v. U\$S 15.)
11. **MEDDOBJE II. letnik, št. 4-5.** (Razprodano.)
12. **MAROLT, Marijan, ZORI, NOČ VESELA, 1956, 317 str.** in 3 umetniških prilog. Roman iz šestdesetih let prejšnjega stoletja, godi se na Vrhniki, v Ljubljani, v Trstu in na Laškem, kjer so se tedaj vojskovali slovenski fantje. Živahno opisuje dogodke, kot so se odigravali na vasi, med tržaško gospodo, v mestu in v tujini, kamor je usoda zanašala naše ljudi. Opremil: Andrej Makek. (Razprodano.)
13. **MEDDOBJE II. letnik, št. 6.** (Razprodano.)
14. **VREDNOTE III. knjiga, 1955, 191 strani.** Uredil R. Jurčec. (U\$S 10.)

CORREO ARGENTINO CORR. CENTRAL Y SUC 6	TARIFA REDUCIDA CONCESION 232
	R. P. I. 201682

GLAS je glasilo Slovenske kulturne akcije. Urejuje ga tajništvo. Tisk Editorial Baraga del Centro Misional Baraga, Colón 2544, 1826 Remedios de Escalada, Pcia. Buenos Aires, Argentina. Vsa nakazila na: Alojzij Jezelj, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires 1407, Argentina. - Editor responsable Slovenska kulturna akcija (Andrés José Rot), Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires 1407, Argentina.